

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV. Károly-körút 20.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre 4 „

Negyedévre 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük f. évi szeptember hó elsején lejárt, lapunk mult heti számához postautalványokat mellékelünk azon kérelemmel, hogy megrendeléseiket megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre 4 „

Negyedévre 2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (IV. ker., Károly-körút 20. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

A király szava.

Az aradi királylátogatást nagyon emlékezetessé tették a mult vasárnap tisztelgő küldöttségeknek adott királyi válaszok. Nagyon megszívelendő válaszok voltak. Reánk nézve a legfontosabb azonban az a felelet, a mit a kath. klérus küldöttsége kapott.

Há mi mondtuk volna ki azt, hogy Magyarországon a vallási gyűlölködés és így az antisemitizmus elvi terjesztői, tisztelet a kivételeknek, a kath. papság soraiból rekrutáltak, ha e váddal mi léptünk volna fel, akkor ugyancsak meggyült volna a bajunk és hiába hivatkoztunk volna a szószékről és más helyekről elhangzott izgatásokra. Most ime, a koronás királynak kellett figyelmeztető szavát felemelnie és tudtára adni mindazoknak, a kiket illet, hogy minő működést vár a korona a hatalmas, közéletünk minden terén mérhetlen befolyással bíró kath. klérustól.

Nem kívánunk hozzá megjegyzéseket fűzni, csak annak a sajnálkozásnak adunk kifejezést, a mely országszerte fölhangzott, hogy erre a figyelmeztetésre szükség volt; hogy a klérus hivatásával egyáltalán össze nem férhető terjesztése a végeredményében felforgató elveknek már annyira ment, hogy a király trónusáig is elhatott és szükségét látta a magas trónról felemelni szavát: eddig és ne tovább! Az imminens veszély a királynak mindenre kiterjedő figyelmét nem kerülte ki. Ezen királyi szózat, mely a közjó előmozdítását akarja, csak a legmélyebb hódolattal, homagiális hálával és köszönettel fogadható, mert felcsillan nyomában a remény, hogy ezután a bajok megszüntetésére, ha nem is fog több kéz közreműködni, de mindenestre fogyni fog azok száma, kik eddig hivatásukkal ellenkezőleg, a baj szításán fáradoztak. A remény csendesítő olaja sajnálkozás háborgó hullámaira, hogy e figyelmeztetésre szükség volt.

Pedig nagy volt a szükség. Tanusítja ezt más körülmény is, mely ha nem volna oly mélyen sértő, kaczajra indítaná a szemlélőt.

Az aradi tisztelgésre összesereglett küldöttségek sorrendje nem a véletlenség, hanem a rendező kéz műve volt. És mit tapasztaltunk? Azt, hogy midőn a király szükségét érezte figyelmeztető szavait a klérus ellenében is felemelni, ugyanakkor maga az a rendező kéz ugyanazt a szenvedélyt árulja el, a mit a király rosszalt. Vagy árulhat-e mást el az a rendezés, a minek tanúi voltunk? Lehet-e egyszerűen figyelmetlenségnek, tévedésnek nevezni azt a lealáztatást, a miben a zsidó hitközségi küldöttek részesültek? A száraz, pusztatény az, hogy a zsidó deputáció nem a többi hitfelekezetek közt bocsáttatotta a király elé, hanem az egész tisztelgés hosszú sorának legutolsó lánczszemeként hagyotta. Tulajdonképen mit és kiket képviselt az a zsidó küldöttség? Nemzetiséget? Fajt? Kereskedelmet? Néposztályt? Foglalkozást? Egyiket sem, hanem vallásfelekezetet. A zsidóság csak a vallás különbözősége által válhatik ki a többi polgárság közül és ekkor, ha egyáltalán megelégszik az utolsó helylyel és nem kíván az elsők közé emelkedni, mégis megkövetelhetné azt, hogy legalább a többi vallásfelekezetek közé soroltassék, nem pedig úgy, mint Aradon történt, hogy a zsidó küldöttségnek a rendező kezek nem találtak osztályzatot, hanem mintegy megvetett fajt kiszakitják még a vallásfelekezetek közül is és mint egy külön, a többi polgárság közé be nem illeszthető, de becsülésre nem érdemes specialitást vezetnek az uralkodó elé. Száraz tény ez, a melyet eltagadni nem lehet, és a mely több okot ad a gondolkodásra, mint maga a kegyelmes királyi szó.

A kath. klérust figyelmezteti a király. A királyi szó felszabadítana bennünket arra, hogy párhuzamot vonhassunk a kath. és ref. egyházak vezetőinek különböző felfogása és ebből folyó ténykedése közt. A legalkalomszerűbb lett volna felderíteni a különbséget, mely a szeretetet hirdető vallásalapító és követői közt létezik, s a mely követők közül az emberiség magasztos és dicső jogainak védelmére kel az egyik, a gyűlöletet hirdeti a másik; a sebeket gyógyítani igyekszik az egyik, a sebek ütésére biztat közvetlen a másik. De ez összehasonlítások és következtetések sorrendjét megdöbentő csapással zavarja össze a szavak elhangzása után azonnal az a szomorú tény, a mely a legkíváltságban alkalmas arra, hogy annak a szenvedélynek, melynek igazságtalanságára és gyűlöletes vol-

tára a király figyelmeztet és a melyet eltűnve szeretne látni, annak a szenvedélynek táplálék nyújtassék azon emberek által, kik a deputációk sorrendjét megállapították. Hisz ime, fogja mondani a nép és a népnek antiszemita vezérei, még a király elé sem eresztek őket sorrendben vagy azzal a csoporttal, a melybe jogosan és észszerűen tartoznának, hanem kivesszik a többi vallásfelekezetek közül és csak külön, csak legutoljára engedik meg nekik, hogy mégis láthassák királyukat, hogy tanúsíthassák előtte hódolatukat és köszönjék meg e kegyelmet a bebocsátóknak.

Valóban, ez eljárás nem egyéb, mint a magas királyi szavaknak, melyek a felség jóakarátát és kegyelmét vannak hirdetni hivatva, keserű és gunyos illusztrálása, a mi annál fájóbb, mert erről a koronás fejedelem nem is vehet tudomást. Nagyon emlékezetes nap volt ez, de ne csodálkozzék rajta senki, hogy ha azt a fulánkot, a mit a királyi szó kegyelme mellett sikerült szíveikbe szűrni, nem bírjuk elfeledni és ne csodálkozzék rajta senki, ha erre rámutatunk most, rámutatunk minden alkalommal, mert a királyi szavak iránt tartozó hódoló tisztelet elmulaszthatlan kötelességünké teszi, hogy azon szavak megvalósulására törekedjünk és ellensúlyozni igyekezzünk azt a frivol játékot, mit néhány ember elkövetett, midőn a zsidó hitfelekezetet még akkor is megálázni igyekezett, mikor ő felsége a felekezetek közti béke érdekeben emeli fel királyi szavát.

Felekezeti ügyek.

Számoljunk. Hányféle izr. hitközségek vannak Magyarországon? Vannak: orthodox és neolog hitközségek és vannak status quo községek. Mi a különbség a három között, vagyis mi szolgáltatott okot arra, hogy a magyar zsidóság kebelében e szakadás beállott? Azt mondják, hogy az 1868-diki kongresszus. Ám legyen! Ha már ütni kell valakit, hát üssük a kongresszust, mert ténynek tény az, hogy kiméletet nem érdemel. Sok olyan ember vett

abban részt, a kire nézve egy kupaktanácsban való részvétel is véghetetlen megtisztelés lett volna és csak kevesen voltak ott, kik hivatással bírtak azon nagy kérdések megoldására, melyeket a magyar zsidóság e gyülekezet elé terjesztett. Régi hibája a zsidóságnak, hogy nem igen vizsgálja, vajjon az egyén, kit nyilvános tisztségekkel megajándékoz, hivatásának meg fog-e felelni is? Ha valakinek nevét egyszer kétszer az ujságban látják, már okvetlen »nagy férfúnak« tartják, a ki mindenhez ért, amit csak képzelni lehet. Mi jól tudjuk, hogy ez nem eredeti bűne a zsidóknak, és hogy az ítélet ezen elhamarkodottsága az elnyomottságnak, a kivételes helyzetnek és az üldözéseknek egyik kifolyása; de konstatálnunk kellett ezt a jelenséget, mint olyant, mely már nagyon sok csalódást és keserűséget okozott hitrokonainknak.

Az 1868-iki kongresszus, mely a magyar zsidóságot felszabadulása gyermekéveiben találta, tehát nem is alkothatott olyan művet, mely tartós és a komoly és önértékes szellemek igényeinek megfelelő lehetett volna. A viszonyok azóta megváltoztak. A magyar zsidóságnak most már olyan férfiai vannak, kik a közélet minden pályájának küzdelmeiben meg edzettek; egy újabb kongresszus kétségtelenül jóvá tehetné azokat a hibákat, melyeket az első elkövetett.

Az a háromféle hitközségi élet, melyet említettünk és a mely most a magyar zsidók közt dívik, olyan abuzus, melynek kiirtása elodázhatatlan szükséggé vált, főleg ez időszerint, a midőn az antiszemitizmus felforgató agitációjával szemben a zsidóságnak eddigi passzív magatartását elhagyni, hazafias kötelessége volna.

Valjon lehet-e remélni, hogy e kötelességét teljesítendik? Ha a hármas herczehurcza megszűnik akkor igen.

Egyesülni kellene a magyar zsidóságnak, és ezt csak egy új egyetemes gyűlés van hivatva kivinni.

De szükség volna az egyetemes gyűlésre még számos más indokból is. A mult számainkban közöltük azokat a kongresszusi határozatokat, melyek egyről-másról nagyon bölcsen rendelkeznek, de a

TÁRCZA.

Bulgár levél.

II.

Sophia, 1884. szept. 1.

Mult alkalommal irtam egyet-mást a keleti, különösen a bulgár zsidók viszonyairól, egyuttal felhasználva az alkalmat, leirtam egy bulgár zsidó eljegyzési ünnepélyt is.

Mielőtt kelet egyéb zsidó viszonyainak ismertetésére térnék, szándékom egyet-mást a bulgár zsidókról, kiket megismerni leginkább alkalmam nyílt, s a Bulgáriában tartózkodó magyar zsidókról írni,

Ki kell itt első sorban emelnem azt, hogy a bulgár zsidók bármennyire külön kasztot képezzenek is, nem csak a bulgár nyelvet beszélnek kivétel nélkül, de érzelmeikben, aspirációikban is teljesen bulgárok, a mi annál inkább csodálatot kelt fel, mert hiszen maga a bulgár fejedelemség, vagy mint a bulgárok előszeretettel mondják, a bulgár állam sem oly régi keletü.

A bulgároknak csak vannak legalább historiai emlékeik, ezeknek élesztgetése, ápolása többé-kevésbé hatékonyan közreműködik az állameszme consolidálásához, a valódi hazaszeretet ébresztéséhez. De a zsidók, kik csak határnyait, hogy ne mondjam átkait érezték mindenha a függetlenségre való törekvéseknek, a kik bár ma az alkotmány értelmében teljesen egyenjogositvák, csak mostoha gyermekei annak a jövődöbeli nagy bulgár birodalomnak, — nem-e csak a legnagyobb tiszteletünket kell hogy kiérdemeljék, ha azt látjuk, hogy ők is igaz hazaszeretet által vezetve, ugyanazon aspirációkat

táplálják bensőjükben, a melyek a bulgár hazafiak lelkét eltöltik?

De egyek a bulgár zsidók a bulgárokkal a törökök iránti gyűlöletben is.

A török az összes más nemzetiségeknek s vallásfelekezeteknek elnyomója volt. Nem politikai tekintetben, mert hisz politikai szabadságot az igazhívő muzulmán épen úgy nem élvezett, mint a gyaur. De a török volt az úr, a többi csak szolgálja, s ha hozzá vesszük, hogy úri hatalmát nem ritkán, sőt mondhatni többnyire egész kiméletlenül, az alája rendeltéknek legszentebb érdekei lábbal tiprásával érvényesítette, ha elgondoljuk, hogy az ilyen úr nem atyja, de az utolsó időkig valóságos zsarnoka volt jobbágyainak, nem fogunk egy percig sem csodálkozni a bulgárok és bulgár zsidóknak a törökök iránt érzett közös gyűlöletük felett. Isten a megmondhatója, hány, a török urak ádáz szenvedélye által fegfőbb kincsétől megfosztott leány átkozza a török urak zsarnokságot. De a török ebből nem csinált s nem is csinál lelkiismereti dolgot. A nőnek az ő hite szerint lelke nincsen, s csak is arra van teremtve, hogy a férfiak önkényének szolgáljon.

Ma azonban Bulgáriában másképen vagyunk. Az állampolgárok személy és vagyónbiztonsága fölött nemzeti kormány őröködik, s az állam élén egy művelt lelkű, kötelességét hiven átérző ifju fejedelem áll, s bármiképen vélekedjenek a fejedelem országlásáról mások, vagy maguk az ő alattvalói is, sem ezek, sem a viszonyokkal ismerős egyének e fejedelemtől el nem tagadhatják, hogy álladalma felvirágozása, jóléte legfőbb gondját képezik, s hogy ez irányban már is igen sokat működött közre. Nem vitathatni el tőle azt sem, hogy mint józan és felvilágosodott férfiú, mások lelkiismereti és vallási szabad-

melyek csak irott malaszt gyanánt aluszszaak háborítatlan álmaikat, anélkül, hogy létezésük valakinek eszébe jutna.

A két iroda nem meri bolygatni az ügyet, mert bűnösnek érzik magukat, és a magyar zsidóság? No ez meg háromféle pártra, vagyis hitközségre van osztva és a mi az egyik pártnak tetszik, azt a másik természetesen ellenzi.

És ezek után mégis akadnak, kik szemrehányásképen említik, hogy mi, már t. i. az »Egyenlőség«, a »kiegyezést« létrehozni nem tudtuk. Több oldalról vettünk a legutóbbi hetek folyamán olyféle nyilatkozatokat, melyek inkább mint vádak hangzottak, mert »az Egyenlőség, mely oly bátran osztorozza az antiszemita izgatók hadát, a felekezeti kebelében dülő pártviszályok ellenében nem tanúsítja azt az energiát, melyet tőle különben megszoktunk.«

Ezek a szemrehányások.

Igaz! nem fejtettünk ki elegendő erélyt. De miért? Mert ezáltal az ellentéteket még csak élesbitettük volna. Nekünk más szerep jutott: mi a magyar zsidó hitfelekezet egyházai egyenjogusítását akarjuk kivívni, egyházi autonómiát követelünk és ha majd ennek az »önrendelkezési jognak« teljes birtokában leszünk, csak akkor lehet gondolni a pártok egyesítésére.

—s.

Epilog a „vallásreform“ kérdéséhez.

Tehát eloszlott csakugyan a reformterhes felhő felettünk s nem kell többé félnünk, hogy az új vallás locsogó vize a nyakunkba csorog? Az üdv fátylaja, mely Ujpestről lobogott fel Izraelnek, vajjon végképen kialudt? Én nem mernék határozott igennel válaszolni. Mielőtt végkép kimúl, még fellélekzik, mint a haldokló a végvonaglás gyötrelmes perczeiben, de a kinek a sorsa: halál, azt nem menthetik meg a doktorok fogásai.

De hát tegyük fel, hogy sikerült volna az új vallásalapítás üzlete, tegyük fel, hogy például létesült volna az országban egy hitközség, mely állana csupa olyan vigkedélyű zsidóból, kiknek egész esztendőn át kedvök telnék a

ságát maga is tiszteletben tartja, és azt másokkal is tiszteletben tartatja.

A s o f i a i r a b b i előtt, ki minden ünnepély alkalmával ezüst gombu ébenfa pálcájával egy bérkocsin látható, épen úgy nyitvák a fejedelmi palota kapui, mint akár a bulgár metropolita előtt, sőt ma sokkal inkább, mert, mint tudjuk, Bulgária volt metropolitája, a ki azonban helyettesítve van, — államellenes üzemeiért R i z a klastromába internáltatott.

Nem kevésbé tanujele a bulgár kormány ez iránybani szabadelvűségének, s egyik-másik szomszéd által jogosan irigyelhető felfogásának az, hogy a zsinagóga S o p h i a főutcáján, az ugynevezett »Boulevarna uliczában« van.

Kora reggel, mikor még az egész város kihaltnak látszik, a templom környéke az élénkség sajátos képét nyújtja. Már a hajnali órákban gyülekeznek az ájtatos hívők serege. Még a török világból, az elnyomatás idejéből maradt meg a szokás, hogy az ugynevezett zsidó negyed mindenik utcáján kora reggel egy zsidó fiu végig szalad; megkopogtatva sorba az ablakokat, a mi az istenitiszteletre készülődésnek jeléül szolgál.

A hivek azután csakhamar a templom köré, vagy télen a templomba gyülekeznek, melynek légkörét az előcsarnokban felállított néhány »mángál« teszi elviselhetővé. Itt szokták keleti szokás szerinti reggelijöket, mely fekete-kávéból vagy csajból áll, elkölteni, itt úzik az ugynevezett »malom alatti politikát«, megbeszélvén a közelmúlt esélyeit s a jövő kilátásait, míg végre megkezdődik az istenitisztelet, mely közel egy órát vesz igénybe. Ennek elmúltával kiki napi foglalatossága után lát.

Megvallom, nem esett kellemesen tapasztalnom azt, hogy az idegen, főleg nyugoti államok zsidósága egészen exclusive él keleti hitrokonaitól, s e tekintetben, nem táltam a magyarországi zsidóságnál sem kivételt. De ez

farsangi tréfákban és multságokban, és ezek ezt az új vallást magukévá tennék és magukat ahhoz szabnák és egy ilyen vig zsidó találkoznék egy „ó hitű« komoly zsidóval, s miután a rossz üzlet miatt alaposan s kölcsönösen kipanaszkodtak volna, szóba jönne valami vallási ritus, vagy más eféle, s az egyik azt mondaná »én magamat ehhez tartom, mert így rendelí Mózes«, mire a másik már t. i. a vig zsidó azzal vágna vissza, hogy: én meg ehhez szabom magamat, mert ezt így rendelí a Kalmar fotografus ur és az országos iparegyesület titkára, a Herr von Gelléri«. — Hát van-e ezen »eshetőség« valami haszrengetőbb és bolondabb a világon?

Nem tudom, de nem is kutatom, hogy voltaképp még kik voltak értelmi bűnszerzői annak a valláskotyvaléknak, mely ujságmelléklet formájában lepte meg, mintegy váratlan kinyilatkoztatás, Izrael fiait; aligha lesznek jobbak és fontosabb egyéniségek annál a kettőnél. kiknek neve a nyilvánosságba kiszivárgott, a kiknek egyike egy saját-szerzeményű keresztől (belga ötvösműipari gyártmány) könnyebbült meg sóvárgó lelkében. — Még szép tőlük, hogy a kinyilatkoztatás ilyen, szerény formáját választották, és különösen csodálom, hogy Gelléri ur ezuttal is nem gondolt az ipar érdekeire. Mennyivel fenségesebb lett volna megjeleni a Gellért hegy ormán, csinált villámlás és menydörgés közt, bengali világításban és kezében az új kinyilatkoztatás törvénytábláival! Milyen pompás keresete lehetett volna ebből a kőfaragónak, vésnöknek, aranyozónak, pyrotechnikusnak és a szinfal mögötti Jupiter tonansnak! Sőt még antrét is lehetett volna szedni.

És most már egészen komolyan kérdem, vajlon nem tudják-e ezek a naiv urak, hogy a vallásalapítások ideje már lejárt, hogy ma már csak bolondok vagy bolondítók vállalkoznak holmi hitujítási szerepekre, s hogy minden pozitív vallás ugyszólván már fogalmilag kizárja az idők és viszonyok változandóságához való alkalmazkodás lehetőségét, mert azzal a vallás életelve semmisítették meg. Tagadhatatlan, hogy minden vallás az idő átalakító és módosító befolyása alatt áll, és ezen befolyás alatt, ha nem is kifejezetten, de hallgatag, mintegy magától, annyiban módosul, hogy a változott idő- és térbeli viszo-

nem akadályozza meg a jó viszonyt. Soha vallási vagy felekezeti surlódásokról itt nem hallani. A közönség vallás dolgában a költővel tart:

Szép a szőke, szép a barna,
Mind a kettő szép, ha szép.

Itthon, tudom, némelyek azzal vádolják a zsidókat, hogy az ubi bene, ibi patria elvét követik.

Valóban kíváncsi voltam, vajlon mennyiben igazolt e vád. A mit én itt tapasztalhattam, bizonyossá teszi előttem, hogy semmi sem lehet igazságtalanabb ennél a vádnál, sőt hogy az egyenesen durva rágalom.

Nem vagyok zsidó, és egyáltalán nem lehet hivatásom a zsidóságot e vád elleneben védelmeznem, annyival kevésbé, mert a magyar zsidóság hazafisága sem az én, sem a nálam hivatottabbak védelmére egyáltalán nem szorol, de fellázad az emberben az igazságérzet, midőn az itteni magyar zsidók körében élve, látja, mily galádul támadják őket a honi antiszemita lapok. Ép azért jól esik nekem ez alkalommal konstatálni, hogy a magyar zsidók egész keleten a hazafiai erények gyakorlásában s a távol hazához tartozandóságuknak nem csak szavakban, de tettekben való nyilvánításában a többi nem e vallásfelekezethez tartozó magyarok mögött egyáltalán nem maradnak.

Ha tanácsra, utmutatásra, sőt anyagi segélyre egy magyar embernek szüksége van, bizvást fordulhat akár melyik zsidó vallásu honfitársához, ez csak örömet fogja lelteni abban, ha szép hazájától távol honfitársának segítésére lehet.

E sorok írója különös hálaival emlékezik meg Sofiában, az állami köszénbányák minden ízében magyar, de zsidó vallásu igazgatója, Mátyás Aurél urról s ennek igazán ritka szépségű s művelt lélkü feleségéről, kik barátságos utmutatásukkal egyrészt segélyemre voltak, igaz

nyok közt nem követheti a külső, a társadalmi életre kiható rendelkezéseit, hanem azok mindinkább elhanyagoltatnak, vagy inkább efficiente causa, mintegy lelkiismeretben kötelezők lenni megszűnnek. Legjobb tehát az ilyen avult rendelkezések követését vagy nem követését az egyéni appretiatióra hagyni, amint hogy a dolog valósággal oda is fejlődött, és tudtommal a zsidó egyházban a hívekre sem egyik, sem másik irányban kényszer, vagy csak morális pressió sehol sem gyakoroltatik. Tudtommal a zsidóegyház körében fegyelmi hatalom, melynek segítségével a hívek valláslelkismereti meggyőződését bizonyos korlátok közé szorítanák, nem is létezik, és én nem tudok esetet, hogy zsidót, a legvallástalanabb életűt is, akarmiféle vallási malasztból akár a ritualis esketés, akár a ritualis temetés, akár vallási áldás vagy az istenitisztelet közösségéből kirekesztették volna. — Épen ezen oknál fogva nálunk teljességgel szükségtelen ősi vallásunk egyes rendelkezéseit kifejezetten kiküszöbölni, a vallás egységes egészletet mintegy megcsonkítani, mert minden pozitív és isteni revelatió nyugvó vallás, tehát első sorban a zsidó vallás, csak érintetlen épségben és eredeti formájában állhat fenn, mert egy felsőbb tekintély és ősi idő és gyakorlat szentesítette hagyomány, mint egy felhőbe magasló boltozat, melynek ék-köve az auctoritás. Végy ki belőle egy kockát, és a merész és kényes alkotmány egyensúlyt veszítve előbb-utóbb teljesen összedől!

Zsidó egyházunk körében a nem szokáson és gyakorlaton alapuló, hanem a rögtönzött, decretált ujtásnak még csak és szszzerű lehetősége is ki van zárva, úgy általában, mint egy nemzeti, magyar zsidó egyház szempontjából, mert egyházi szervezetünk nincs, nincs zsidó egyházi alkotmányunk és nincs zsidó egyházunknak organuma, mely a magyar zsidóságot akár egyház politikai, akár valláslelkiismereti érdekére nézve alkotmányos fogalmak szerint képviselné.

Még azon esetben is, ha a magyar zsidóság szükségét látná egy magyar nemzeti zsidóegyház megalakítá-

magyar vendégszeretetükkel pedig nem egyszer majdnem elfeledtették velem, hogy nem Magyarországon vagyok.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy egyéb vallású honfitársaim nem gyakorolják távol e hazától ugyane hazafiai erényeket. A Bulgáriában élő magyar zsidókról, vagy mint én helyesebbnek vélem mondani, a zsidó magyarokról irván, nem hagyhatom említés nélkül Szegedi Sándort sem. Nevének illetően magyarosítására nincs ugyan beügyminiszteri engedélye, lévén az ő családi neve Schreier Sándor, de nincs Sofiában ember, ki őt e néven ismerné, s így most már Szegedi az ő becsületes neve. Meggyőződésem szerint a bulgárok előtt a magyar név ismeretessé tételére tett legalább is annyit, ha nem többet, mint az Abdul Kerimnek kardot vivő fiatalok, mert mihelyt megmondod egy bulgárnak, hogy magyar vagy, azzal a szerencsétlen szablyával rögtön előhozakodnak, még olyanok is, a kik azt sem tudják, hogy a szélrózsa melyik irányában fekszik Magyarország, de mig ez a szablya csak idegenkedést szült és táplál folyton, addig Sándor barátunk ki egyike a legügyesebb ügynököknek, kit valaha ismertem, a bulgároknak általános rokonszenvét és barátságát bírja, s az ő útján e barátságból jut egy kicsi honfitársainak is. A nevezeteken kívül számos zsidó magyar iparos is van itt, s az egyik nagyobb szállónak, az »Európának« bérlője szintén zsidó magyar

Ez utóbbi magyar borokaik hoz forgalomba s évenként egy-egy cigány zenekart importál, a melynek nótáinál el-elbusulnak, el-elvigadnak azok a honfitársaink, kiket jó vagy balszerencsájuk ide vezet. □

sának, az ez által feltételezett vallás-egyházi reform csak úgy jöhetne létre, csak úgy tekintethetnék a híveket lelkiismeretben kötelezőnek, ha azon ujtás a magyar zsidóságot in optima forma képviselő, tehát attól megbizást nyert s arra hivatottsággal bíró férfiak egyhangú felismeréséből származnék. — Ilyen szükség azonban fenn nem forog. Nekünk nincs pápánk és püspöki conciliumunk, nincs egyetemes zsinatunk, mely vallási dolgokban a felekezet élő lelkiismeretét képviselné, nálunk mindez hiányzik, hanem kárpoztulás és vigasztalásunkra vannak hitsorsosaink, kiknek tehetsége liputi, ambíciója pedig cyclopsi s azért azt hiszik, hogy Peliont Ossára rakni tiszta gyerekjáték.

A történelemből tudjuk, hogy többnyire az egyházi életben mindinkább befészkelődő visszaélések, a vallás és egyházi hatalom letéteményeseinek a híveket faggató, elidegenítő és a hívekben elégtelenséget szító safarkodása az, mi kedvező külviszonyok hozzájárulása mellett az egyházban szakadást idéz elő. Így keletkezett a protestantismus, így vált ki a római kath. egyház kebeléből különösen in politicis, a görög egyesült és nem egyesült egyház. Ily szempontból tekintve, szolgálta-e a zsidó egyházi élet legcsekélyebb okot ezen reform mozgalomra? Semmit.

De igenis megelőzte és kísérte egy, a legsötétebb középkorra emlékeztető üldözése a zsidó vallásnak és felekezetnek, megelőzte és kísérte az antiszemitizmus örültségének országgyűlési párttá jegecedése. — Ez vala az indító ok erre a reformmozgalomra. S mig ezen váratlan vadságu mozgalom hatása alatt a legindifferensebb is zsidónak érezte magát a szó legnemesebb értelmében, érezve most inkább, mint valaha, az egyetértés és összetartás szükségét, addig egy pár jelen. téktelen egyén, szereplési viszketegének kielégítésére, felhasználja a felekezetére sulyosodó calamitást, s mintegy indirect igazolásául azon nemtelen s rosszhiszemű vadaknak melyekkel az ellentáborban a zsidó felekezetet és vallást illetik, ezen vallásra emelik szentségtörő kezeiket.

Még ha a zsidó vallás reformja napirenden leendett volna, akkor is ilyen időben, ilyen támadások, izgatások, gyűlöletszítások közepette le kellene azt tenni a napirendről.

Mikor az ellenség a vár kapuját döngeti, nem lehet a várszerkezet átalakításáról tanácskozni, akkor fegyvert ragadjon minden fegyvertfogható s álljon résen «ne quid respublica detri menti capiat.»

Azoknak pedig, kiknek nevetséges s egyuttal bosszantó szereplési viszketege készített engem e sorok írására, jóakarattal hozom emlékezetükbe a bölcs példaszót: »sutor ne ultra crepidam.«

Ariston.

Az ungvári rabbi-választás.

Az »Egyenlőség« hirdetési rovata már is megtermette üdvös gyümöleseit. Az abban nemrég közölve volt pályázat az ungvári izr. haladó hitközség hitszónoki állomására, arra indította a 9 év óta Czernovitzban élő és virágzó könyvkereskedéssel bíró hazánkfiát, Friedlieber I. urat, hogy pályázzon e tisztségre, s ez uton realizálja régi óhaját: visszakerülni szeretett hazájába. Az ungvári haladó hitközség kapott az alkalmon, lelkesedéssel fogadta Friedlieber egykori végzett rabbijelölt ajánkozását és egyhangulag választotta meg hitszónokának. Szombaton, aug. 30-án meg is tartotta próba-szónok-

latát, mely nemcsak zamatos magyar előadása, de magvas tartalmánál fogva is valóban remekmű volt. Friedlieberről nem is vártuk másképp. Sőt őszintén megvallva, kellemesen meg voltunk lepve, mert a várakozásunkat még fölülmultha. Miután szónoklata bevezetésében Mózes és Jeremiás prófétáink példájára hivatkozott, kik habozva vállalkoztak vallási küldetésre, mesterileg ecsetelte a hitfeleink kebelében villogott párttusákat, melyek elkedvetleníték őt ezelőtt 12 évvel kitűzött pályája folytatásában, sőt arra készítették, hogy idegen országban telepedett le, hogy ne legyen tovább is tanuja a testvérháborúnak, mely véghetetlen morális pusztításokat vitt végbe a felső-magyarországi zsidók közt, kiknek ő szülöttje, s kiknek javára szánta volt tehetségeit, kora ifjúságától fogva. Az antiszemitizmusról szólva, azt mondá, hogy bár elemi csapás, mégis annyiban jó eredménye lesz, hogy közelebb hozza azokat, kik hivatta vannak a csapás elleni óvszerekről, a védelemről gondoskodni. S így reméli, hogy az elvált hitfelekezeti pártok ezentúl karöltve védelmezendik a zsidóságot a közös ellenség ellenében.

A hitszónoki tisztséggel a főgymnasiumi izr. ifjúság vallástanítása egybe lévén kötve, Friedlieber Ignác úr az előljáróság és egy a gymn. igazgatóság részéről kiküldött tanár jelenlétében d. u. 3 órakor az összegyűlt gymn. ifjúság előtt tartotta hitoktatási bevezető előadását, melyben a hazafias szellem és a zsidó hithez való ragaszkodás ápolását tűzte ki feladatául. A szónok hitfeleink viszonyát hazánkhoz úgy tüntette föl, mint a gyermek viszonyát szüleihez, egy ifjúkori versecskéjét idézvé:

Kedves atyám a jó Isten,
Ki teremtett és alkotott,
Édes anyám a szép haza,
Mely ölében tart és ringatott.
Vallásos leszek én mindig,
Hogy atyám áldását elnyerjem,
És hazámnak hí fia,
Hogy anyám tápját érdemeljem.
Igy ha járok majd én el,
Mind a kettőnek kedvében,
Boldog leszek e földön
És boldog a jövő életben.

Általános „éljen“ követte hitszónokunk rövid, de hatásteljes előadását. És most jogosult reményünk, hogy az orthodoxok is belenyugodnak Friedlieber úr megválasztásába, ki irányánál fogva haladóparti ugyan, de nevelésénél és családi összeköttetéseinél, valamint a gyorsan minden körökben szerzett rokonszenvenél fogva, az orthodoxok hajlamát is elnyerte, — s így még talán elérjük, hogy egyesül a két párt és az orthodox rabbi mellett helye lesz a hitszónoknak is az egyesült közösség kebelében.

A zsidó felekezet egyenjogúsága Horvátországban.

Zágráb, szept. 1.

A horvát országos kormány aug. 30-án felelt Zoric s József kath. lelkész és képviselő interpellációjára azon ápril 4-iki rendelet tárgyában, melylyel a horvát kormány a keresztények áttérését a zsidó vállalásra megengedte, s az ez alapon kötött házasságokat érvényeseknek nyilvánította. — Említett táviratunk azonban egy iráshiba folytán tévesen közölte a horvát kormány válaszában azon részét, mely a rendelet további fentartására vonatkozik. A horvát kormány nem tartja fenn, mint táviratunk jelentette, hanem ellenkezőleg visszavonja az illető rendeletet. A kormány nevében Voncsina osztályfőnök felelt. Mindenekelőtt kiemelte, hogy Horvátország összes törvényeiben nyoma sincs annak, hogy az áttérés a kath. hitről a zsidóra el lenne tiltva.

Ilyen törvény szüksége mindaddig fenn sem forgott, míg a hitfelekezetek egyenlőségét ki nem mondták, mert azon tény, hogy keresztény zsidó hitre térjen át,

Horvátországban előbb hallatlan volt. Ilyen áttérési tilalom tehát Horvátországnak sem régibb, sem legújabb törvényhozásában nincs. Az interpelláló egy magyarországi esetre hivatkozott. De Magyarországon másképp áll a dolog. Az ottani 1867. XVII. t.-cz. a zsidóknak csak a polgári és politikai jogegyenlőséget adja meg, míg az 1873-ki horvát törvény a polgári és politikain kívül megadja nekik a vallási jogegyenlőséget is. E jogegyenlőségről pedig nem lehetne szó, ha a keresztényeknek a zsidó hitehagyottakat szabad lenne egyházukba befogadni, a zsidóknak pedig a keresztény áttérőket nem lenne szabad. Így áll a dolog a horvát állami törvények szempontjából.

Az egyház szempontja más ugyan, mert ő a keresztiséget eltörölhetetlen jellegűnek tartja, de ezt a felfogást az állam nem fogadta el. Az állam teljesen független az egyházi felfogástól s minthogy Horvát-Szlávonországban a zsidó hitre való áttérést tilalmazó törvény nincs, minthogy továbbá az 1873-ki törvény a zsidóknak a vallási egyenjogusítást is megadja, a kormányra egyedül csak ez lehet irányadó. De tekintve — végezte beszédét Voncsina, — hogy a zsidók egyenjogusításáról szóló törvény nem teljes, hogy a kereszténységből a zsidó hitre való áttérés formáit törvényes uton kell szabályozni, a kormány, míg mind e viszonyok alkotmányos uton nem rendeztetnek, illető rendeletét natályon kívül fogja helyezni. P.

A munkáspárt.

A magyar munkásokról, a magyar munkáspártról akarunk szólni. Azt a kérdést akarjuk tisztázni, vajjon minő álláspontot foglal el a magyar munkáspárt az antiszemitizmussal szemben. A mit eddig tapasztaltunk, elég örvendetes, mert a magyar munkáspárt régi elveihez hiven ellenezte, hogy kebelében a vallás- és fajgyűlölet tért nyerjen, sőt sajtójában nem egyszer egyenesen ki is kelt ama gyalázatos merényletek ellen, melyeket a zsidók élete és vagyona ellen a csöcselék intézett és határozottan tiltakozott azon feltevés ellen, mintha ez a fosztogató had a munkáspárt tagjai közül nyerte volna közvitéseit.

Ezek a jelek magukban véve is eléggé megnyugtatók volnának, de vannak ezeken kívül még számos más adatok is, melyek kétségtelenné teszik, hogy a magyar munkáspárt, mely a józan demokrácia elvei által vezérelteti magát, nem fog csatlakozni oly mozgalomhoz, melynek bevallott célja a jogfosztás.

Szükségesnek tartottuk ennek felemlítését már azért is, mert, miként az alanti tudósításból kitűnik, a németországi munkáspárt is perhorreszkálja az antiszemitizmussal való szövetséget és legnyomatékosabban protestál azon inszinuáció ellen, mintha a német munkások csak egy pillanatig is csatlakoztak volna a Stöcker által hirdetett ugynevezett »keresztény szocializmushoz«, mely különféle ürügyek alatt az igazi szocializmust, és a szabadság, egyenlőség és testvériség magasztos eszméit eredeti jellegükből kiforgatni igyekszik, hogy az ultramontanizmus fondorlatos utain terjeszthesse a reakció sötéttségét.

A következőkben közöljük ama gyűlés lefolyását, melyet a német munkáspárt a berlini II. választókerületben összehívott abból a célból, hogy Tutczauer Ferencz jelöltségét, a kiszintén a munkáspárthoz tartozik, elhatározza.

A gyűlés rendkívül látogatott volt és heves vitákra nyújtott alkalmat.

Első szónok volt Pfeifer (szabó): Három évvel ezelőtt Stöcker e kerületben 12000 szavazatot nyert Virchow 17000 szavazata ellen. Kétségtelen, hogy Stöcker, ki a »keresztény szocializmus« frázisaival szédelgett, sok munkást hódított meg magának; de ez utóbbiak azóta már megismerték az álcát és tudják, hányadán van Stöckerék szocializmusával. A munkások többé nem lesznek dupejei egy férfiúnak, a ki a keresztény szeretet ürügye alatt a munkás népet dolgozó akarat- és önállóságnélküli gépekké akarja lealacsonyítani, melyek imádkozzanak és izzadjanak.

Krauze (asztalos): Ezt az alkalmat arra is kell felhasználni, hogy mi az antiszemitizmus törekvései ellen határozottan tiltakozzunk. Az antiszemita sokat ígérnek s nem tartanak semmit. Ha munkások közé kerülnek, akkor szocialisták, ha urak társaságába jutnak, akkor a legzsarnokibb feudalizmusnak szószólói, és mikor nihilisták vagy anarchisták megnyeréséről van szó, akkor a vagyon- és birtokfelosztás véreszáju apostolai. Ilyen fajzattal nekünk, munkásoknak, szöveteznünk nem szabad. Mi a szabadság, egyenlőség és testvériség álláspontján állunk. Mindenkinek az őt, az államban és a társadalomban megillető jogokat biztosítani, ez a mi jelszavunk. Vallási és faji különbségeket mi nem ismerünk.

Hildebrandt: Stöcker a munkásoknak a tulvilágon való jóllétet igéri. De mi itt akarunk emberségesen élni. A mi a tulvilágon lesz, azt szívesen átengedjük neki. Stöcker egyike a legveszedelmesebb jezsuitáknak. Megválasztatását minden törvényes eszközzel meg kell akadályozni. Egy munkás se adja reá szavazatát. Egy ember, a ki künn édeskés beszéddel a munkások kegyeit hajhássza, a birodalmi gyűlésen pedig minden alkalommal a konzervatívokkal szavaz és minden törvényjavaslat mellett kardoskodik, mely a munkások jogait megcsorbitja, az az ember nem érdemli meg, hogy egy munkás is bizalommal ajándékozza meg.

Knaporando (csizmadia): A konzervatív párthoz tartozónak vallja magát. Nem áll az, hogy a konzervatívok a munkást csak a tulvilági jólléttel biztatják; ők a földi életet sem akarják neki kellemetlenné tenni. Imádkozni muszáj, mert a hol Isten szava nem hallatszik, ott semmi sem sikerül. Stöcker már sok jót tett munkásokkal, s így az sem igaz, hogy ő csak frázisokat gyárt.

Krohm (éremkészítő): Kijelenti, hogy a munkáskérdés nem vallás-, hanem gyomor-kérdés. Ha Stöcker egyes esetekben munkásokat segített, ez szép tőle, de tette csak alamizna volt. Mi pedig alamizsnákat nem akarunk. Hiszen az tagadhatatlan, hogy némely papok, püspökök stb. jótékonyak. De miért? Mert a molesztáló kéregetőket lerázni akarják. Hát mit csinálnak a temérdek vagyonnal, a mit eredetileg azon ürügy alatt foglaltak el, hogy jótékony célokra akarják fordítani. A klérus képmutató jelleme abból tűnik ki legjobban, hogy a szeretet vallását gyűlölködések szítására használják fel.

Knaporando: Igaz ugyan, hogy Stöcker a zsidók ellen fellépett, de nem akarta őket az államból kikergetni, hanem csupán azért harcolt ellenük, mert a keresztény vallást megszenteltetlenné tette. Stöcker különben mindig elenezte az erőszakoskodásokat.

Gorki (városi képviselő): Nem érti, mikép állithatja az előtte szóló, hogy Stöcker az erőszakoskodásokat ellenezte, mikor mindazok az erőszakosságok, melyeket az utóbbi években a zsidók ellen elkövettek, az ő lelkiismeretét terhelik. Hát elfelejtették-e már azt az agitációt, a mit Stöcker a t-eszlári ügy tárgyalása alatt kifejtett? Nem az ő izgatásainak tulajdoníthatók-e azok a viharok, melyekben a tömeg szenvedélye kitört? A munkások becsülete parancsolólag kívánja, hogy Stöckert Berlinben meg ne

válasszák, mert gyalázat volna a műveltség metropolisára, ha Stöcker a birodalmi ülésben képviselné.

Erre a gyűlés elfogadta azt a határozati javaslatot, mely szerint Tutzauer megválasztatása érdekében a munkáspárt mindent elkövetni köteles.

Boris ezredes.

— Az Arch. isr. után. —

Boris Moses szolgálton kívüli gyalogsági ezredes és a becsületrend tisztje, mult hónapban Párisban meghalt. Az elhunyt Meurthe-ben 1808-ban született családja igen tekintélyes, de vagyontalan volt. Hogy megélhessen, mesterséget kellett választania, de hajlama a katonai pályára vonzotta, melyre önkénytelenül lépett 23-ik évében. Itt minden erőből odatörekedett hogy a st.-cyri iskolába léphessen, a melybe csakugyan 26-ik évében fel is vétetett. Mikor az iskolából kilépett, mindjárt repetiteurnek neveztetett ki és hivatalát lelkiismeretesen betöltvén, a kapitányi rangig vitte fel.

Boris ily minőségben egy párisi garnisonban szolgált, s mikor az 1848-ik évi június napjai bekövetkezének, ő annyira kitüntette magát a vad lázadás elnyomásában, hogy azonnal csapatfőnöknek nevezték ki, jöllehet, csak két évig szolgált kapitányi minőségben. S mivel alkalmat keresett, a hol magát kitüntethesse, saját kérelmére megnyeré az engedélyt, hogy seregéből kiléphessen és részt vehessen a krími hadjáratban. Ezenfelül résztvett ő az itáliai háboruban, mely alkalommal rangjában újra emelkedett. Végre 1861-ben ezredessé lett; 1864-ben pedig a becsületrend tisztjévé avattatott és 1868-ban nyugalomba helyeztetett. Mikor az 1870-iki német-francia háboru kitört, minden erejével arra törekedett, hogy újra szolgálatba léphessen. Ha szükséges lett volna még a mozgósítási gárdában is elfogadott volna állást, és hogy ezt elérhesse, mindent megtett, hogy lakhelyének, a 18. arrondissementnak mairejét erre rábirja.

De a politikai szenvedélyek erősebbek voltak, mint az ő iparkodásai. Az ő energikus és nagyszerű műveletei, melyeket a nyugalom érdekében elkövetett, gyanussá tették az akkor tulsulyra jutott radikalizmus szemében; a katona, ki a veszélyben a társadalmi rendet védette, a communismus szemében természetesen gyanus volt; később kinyilatkozatá, hogy egy közkatona szerepével is meg lenne elégedve, de ez a kísérlete sem sikerült, a mi nagy keserűséget okozott neki, mert tétlenségben kellett magát emésztetnie.

Ez ama lothringiai hazafias zsidóra a legborzasztóbb volt. Nem szolgálhatott hazájának, mikor veszélyben forgott. Ez a bánat mint a lassu méreg hatott kedélyére s így egészsége azóta hanyatlott. Ehez járult, hogy sok izben megsebesült, különösen az 1848. évben sok sebbel megrakva távozott a harcterről. Szervezete azonban oly erős volt, hogy egész eddig ellenállhatott. Nyugalmi helyzetében megtakarított slléreit Boris örömet lerakta a humanismus oltárára, különösen arra, mely annyi hitsorsosának segélyezésére volt felállítva; mert a valódi humanitás lángja égett szívében; az üldözött zsidók szenvedései mély keservet okoztak neki, úgy hogy sokszor elpanaszolta, hogy örömet áldozta volna fel szíve vérét e szerencsétlen hitsorsosai javára és örömet halt volna meg karddal kezében, mely a szabadság ügyéért már annyiszor küzdött. De a vallási egybetartozás érzelmei nem ölték meg szívében a részvétet minden szenvedés iránt, melyet legjobban bizonyít ama elismerő levél, melyet a 18. arrondissement jótékonyági egylete egyik rokonához intézett, mikor a jótékony kéz már megmerevült.

E szerint egy tettus és becsületes élet emlékére van szó, egy igaz zsidó ünnepléséről, egy előítélet nélküli philantrop dicsőítéséről, és eme elismerés az elhunyt

saládját is illeti, mert valóban érdemdús. Az elhunyt egyetlen testvére szolgálatban lévő főmérnöke a hidak és főutaknak Nancyban, egy unokaöccse pedig jegyző Toulban.

HIREK.

— **Kossuth Lajos — Eötvös Károlyról.** Weitzenfeld József fővárosi kereskedő e napokban meglátogatta nagy hazánkfíát, Kossuth Lajost, a ki többek közt az ideai képviselő választásokról szólván, Eötvös Károlyról is megemlékezett. Az a nyilatkozat, melyet Kossuth ez alkalommal tett, újabb bizonyítéka annak, hogy ő mily helyesen ítéli meg közéletünk jelenségeit. Mert bizony igaza van, mikor azt állítja, hogy egy szabadelvű kormánynak nem lett volna szabad egy olyan férfiával szemben ellenjelöltet felállítani, aki oly bátran védelmezte a megtámadott emberi jogokat, oly férfiasan mert szembeszállani az előítéletekkel. Ez a nyilatkozat ép oly kitüntetés Eötvös Károlyra nézve, mint a milyen dicsőséges arra a férfiura nézve, kinek lángelméjéből eredt.

— **Az alliance izr. univ.** Párisban székelő közp. bizottsága a Figaró szerkesztőjéhez levelet intézett abból az alkalomból, hogy a nevezett lap bécsi levelezője, Valter Vogt ur azzal lepte meg a párisi boulevard-lap olvasóközönségét, hogy az alliance izr. a lefolyt magyar képviselő választásokat pénzadományokkal befolyásolta, a mennyiben olyan képviselőjelölteket, kik antiszemita képviselők ellen felléptek, pénzzel támogattak. Ezeket a híreket tudvalevőleg az antiszemiták terjesztették és felesleges mondanunk is, hogy hitvány hazugságok, melyeket a nép félrevezetésére koholtak. A nyilatkozat, melyet az alliance univ. közp. bizottsága a Figaróhoz intézett ezen állításunkat teljesen igazolja. Ime a nyilatkozat: „Páris jul. 3. 1884. Szerkesztő ur! A »Figaro« jul. 2-ki száma egy levelet közölt Valter Vogt bécsi levelezője tollából, melyben az antiszemita mozgalmat rosszalja, de egyuttal tény gyanánt említ fel egy antiszemita ráfogást, mely teljesen alaptalan. Bizonyára félrevezettetett és nem fogja rossz néven venni a mi helyreigazításunkat. Az all. izr. soha sem törődött a politikával és a magyar képviselőválasztásokra Vogt ur allításával ellenkezőleg sem közvetve, sem közvetlenül be nem folyt. Hamis tehát az az állítás, mintha pénzsegélyt nyújtott volna egyes képviselőjelöltek vagy pártok számára. Ezek olyan dolgok lettek volna, melyek az alliance adminisztrációjától teljesen távol esnek. Fogadja sat. Loeb Izidor titkár.«

— **A régi és új nemesekről** czikkezik néhány nap óta a Pesti Napló csupán azért, hogy a Pester Lloydnak, mely azt állította, hogy a régi nemesek egy fabatkával sem érnek többet az új nemeseknél, bebizonyítsa, hogy mégis van különbség a kettő közt. Mi is azt mondjuk, hogy van. De e különbség korántsem válik előnyére a régieknek, mert a mi az új nemeseket a régiektől megkülönbözteti, az nem lehet egyéb, mint a nemesi cím szerzési módja, mely a régieknél bizony nem volt olyan, hogy dicsekedni lehessen vele. És ha a Pesti Napló és hasonszerű lapok az új nemeseket „börzelovagoknak“ vagy „pálinkanemeseknek“ nevezik, a régi nemesek nagyobb részét sokkal több joggal »kerítő lovagoknak«, istálló nemeseeknek és zsvány-grófoknak lehetne mondani.

— **Az antiszemita képviselők,** mint halljuk, nagy parlamenti akcióra készülnek. Mult héten már értekezletet is tartottak, melyen elhatározták, hogy egyelőre úgy maradnak, amint vannak és nem oszlanak több csoportra. Eleinte új lapot akartak kiadni Szalay Károly szerkesztése mellett, de miután pénzüik nem volt, e tervet abban kellett hagyniok. Most azon vannak, hogy a Függetlenséget Verhoyay Gyulától, a ki nyakig adós-

ságban van, megvegyék, aki azonban semmi esetre sem akar megválni a lap szerkesztésétől. Érti, hogy akkor a szereplés utolsó szalmaszála is kisikamlík kezei közül.

— **A Péterváron megjelenő »Jüdisches Volksblatt«** a következő hirt közli Odessából: Perikles Fedorovits Rodokanaczkii itteni bankár, kinek a bessarabiai kerületben 2400 orosz hold kiterjedésű földjei vannak, elhatározta, hogy e földet egy orosz zsidó gyarmat alapítására használja. Ennélfogva ő minden zsidó családdal szerződést köt, melyszerint az ott letelepedni kívánó család 13—20 holdat kap 36 évi mezőgazdasági használatra. Azonfelül kapnak 600 sashent lakások építésére. Az első két évben a telepvényezették nem fizetnek semmit. A harmadik évben pedig 3 rubelt holdankint. A lakások 12 évig ingyenesek. Fát és egyéb építő anyagot szintén ingyen kapnak. Azon családok, kiknek utazási és egyéb költségei nincsenek, 1000 rubelig terjedő kölcsönt vehetnek fel Rodokanaczkii bankárnál, mely összeget 5% kamattal 36 év leforgása alatt részletekben visszafizetni kötelesek. Az orosz kormány e tervet már jóvá hagyta. Kívánatos volna, ha minél több üldözött zsidó család eme valóban nagylelkű feltételek alapján munkához és keresethez jutna.

— **A Magyar Korona** című katolikus lap az ev. egyház gyűlésnek mult heti számunkban általunk is tárgyalt enuncziációjáról a következő észrevételeket teszi: »Mi bizony sokkal többször helytelenítettük az antiszemiták fellépését, semhogy most azzal vádolhatnának, hogy malmukra akarjuk hajtani a vizet. Ellenkezőleg, mint egyéb alkalommal, úgy most is kijelentjük, hogy a mi az antiszemitizmusban kárhoytatandó azt nem egyes, még oly tekintélyes férfiak, vagy kerületi gyűlések s conventek szava által kell még most vagy azután elítélni, azt már elítélte a keresztény vallás szerzője, ki arra tanította a világot: „Szeresd felebarátodat mint tenmagadat!« Ezt tanítja az egyház majdnem két ezredéven át és hirdeti szószékről, belevési iskolában a serdülő nemzedék szívébe! Ezt nem lehet pótolni sem megnyitó beszédek egyik rövidke pontjával, sem belefagyó határozatok tervezgetésével. Minél nagyobb befolyása van e vallásnak, mely ilyesmire oktat, iskolában, társadalomban, államban úgy keresztények mint izraeliták részén! — és az antiszemitizmusból nem fog fönmaradni egyéb üres páránál.« Valóban figyelemre méltó szavak. Ha a katolikus sajtó előbb maskép nem beszél vala, alig hisszük, hogy a t. eszlári per lehetséges lett volna. A Magyar Korona különben soha sem tartozott azon lapok közé, melyek gyűlölet és fanatizmust hintettek, sőt gyakran kárhoytatta is némely laptársának istentelen rakonczátlanságait, a mivel már is olyan mélyen aláásták a felekezek közti békés együttlét alapjait.

— **A t. eszlári zsinagóga felépítése** legközelebb fog megkezdődni. Lichtmann Jakab ottani hitközségi elnök a felépítés megkönnyítése céljaból egy bizottságot alakított, mely most azon fáradozik, hogy a még hiányzó tőkét hitrokonok adakozásából beszerezzék. Ismervén Lichtmann urnak ügybuzgóságát, nem kételkedünk, hogy sikerülni fog a mű, melynek ő egyik alapvetője.

— **„Az Anker“** élet- és járadék biztosító társaságnál 1884. július hóban benyújtott összesen 912 bevallás 1,967.645 frt biztosítandó összeggel, és pedig: 535 bevallás 1,025.703 frttal halálesetre, és 377 be-, vallás 941.941 frttal életesetre. Kiállítva lón 474 kötvény 633.966 frttal halálesetre, és 345 kötvény 799.126 frttal életesetre; összesen tehát 819 kötvény 1,483.092 frttal. A havi bevétel volt 123.932 frt haláleseti díj- és 117.876 frt bevételekben, összesen: 241.809 frt. Halálesetekért kifizettetott 74.004 Ez évben benyújtott 4549 bevallás 10,639.747 frttal, és kiállított 4224 kötvény: 9,568.914 frttal, ugyan ezen időben bevéte- tett 2.022.696 frt; — halálesetekért pedig kifizettetott: 431.266 frt. A társaság működése kezdetétől fogva halálesetekért kifizettetott 12,703.824 frt és az 1871—84-ik túlélésitársulás (Associatio) eredménye 27,028.505 frt volt. Vezetőigynökség: Budapest, Gizella-lér 6.

Pályázat.

A tinnyei izr. hitközség elemi iskolájában tanítói állomás betöltendő.

Évi fizetés 200 forint teljes ellátással. Pályázók, kik a magyar és héber nyelvben jártasak, képesítési okmányaikkal felszerelt folyamódványaikat október 15-ig a tinnyei izr. hitközség elnökségéhez beküldhetik.

Tinnye, 1884. szeptember 1-én.

Az előjáróság.

ZILAHY SÁMUEL kiadásában BUDAPESTEN,

váczi-utoza 27. sz. a.
megjelentek:

- A magyar büntetőeljárás kézikönyve. (Sajtó alatt.) Irta *Fekete Ödön* kir. főügyészi helyettes. Előfizetési ára 3 frt. 50 kr.
- A büntettekről, vétségekről és kihágásokról szóló magyar büntetőtörvénykönyvek magyarázata. Irta *Dr. Illés Károly* kir. ügyész. I. II. kötet 6 frt. A III-dik (befejező) kötet sajtó alatt van.
- A magyar büntetőtörvénykönyv és teljes anyaggyűjteménye. Szerk. *Dr. Löw Tibor*ás. 2 vaskos kötet. Ára 15 frt.
- A nemzetgazdaság- és pénzügytan kézikönyve. Irta *Dr. Földes Béla* egyet. tanár. Ára 3 frt.
- A magyar kereskedelmi törvény magyarázata. Irta *Dr. Neumann Armin* egyet. m. tanár. 3 vaskos kötet ára 14 frt.
- A magyar kereskedelmi törvény a reá vonatkozó döntvényekkel és rendeletekkel. Szerkesztette *Dr. Nagy Ferencz* egyet. tanár. Ára 1 frt.
- A magyar váltójog kézikönyve. Irta *Dr. Plósz Sándor* egyet. tanár. Ára 2 frt. 80 kr.
- A perorvoslatok teljes rendszere. A m. t. akadémia által 100 arannyal koszoruzott pályamű. Irta *Dr. Schreyer Jakab* ügyvéd. Ára 2 frt. 40 kr.
- A jogtudomány a mindennapi életben. *Dr. Thering* után for. *Dr. Biermann Mihály* Ára 60 kr.
- Irománypéldák a magyar esőeljáráshoz. Szerk. *Dr. Löw Tivadar* ügyvéd. Ára 60 kr.
- Igazságügyi tisztii névtár és törvénykezési helynévtár. Szerk. *Kiss és Kanyó*. Ára 3 frt.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hitközségeket, hogy az Egyenlőség ezentul mindennemü

községi hirdetések

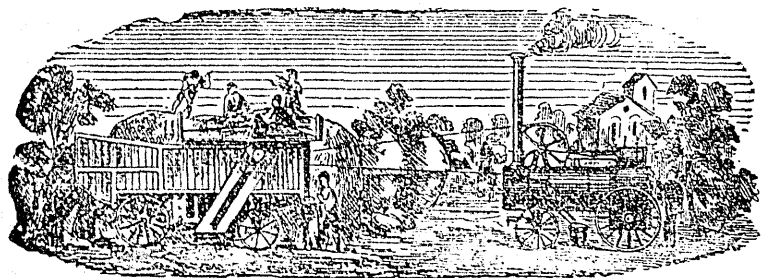
közöl. Felkérjük ennél fogva a hitközségek tekintetes előjáróit, valamint a hitközségek lelkeszi, hivatalnoki és tanítói karát, hirtéteiket az Egyenlőség kiadó-hivatalának beküldeni, annál is inkább, mert e lap elterjedtségénél fogva legbiztosabb garanciát nyújt a hirdetés eredménye iránt.

A hirdetési díj legolcsóbban szabatik ki.

Az Egyenlőség kiadó-hivatala.

(IV. k. Károly-körút 20. sz.)

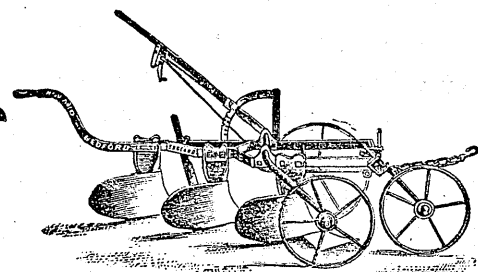
Löwinger Miksa

gazdasági

gépgyár

raktára.

Budapesten, gyapju- és hold-utca sarkán,
(gr. Tisza-féle házban.)

Ajánlja dus választéku, legujabb szerkezetü mindennemü gazdasági gépeit és eszközeit; különlegességeket malmok és bányagépekben a legolcsóbb árak és legkedvezőbb fizetési feltételek mellett. A nagy uraságok, valamint a nagyérdemü érdekelt körök megszemplélés végett tisztelettel meghivatnak. — Arjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Megbízható ügynökök kerestetnek.